

‘Het echte linkse publiek bereiken, niet de modieuze lezers’

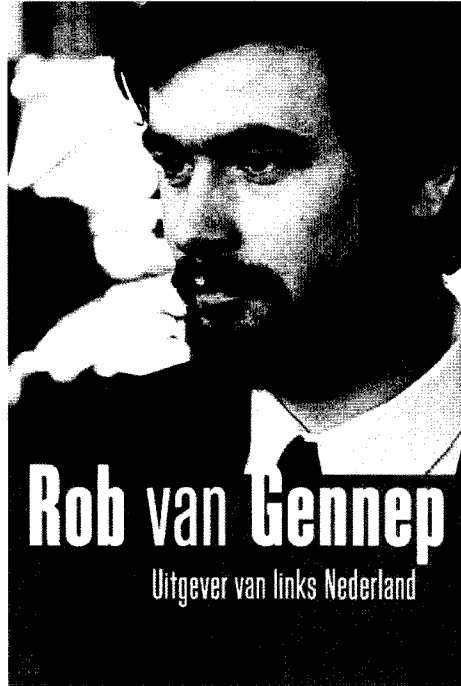
Ron Augustin

Geke van der Wal, *Rob van Gennep. Uitgever van links Nederland* (Amsterdam: Atlas Contact, 2016)

Samen met de uitgeverijen Feltrinelli, Maspero en Wagenbach vormde Van Gennep het kwartet dat in de jaren zestig en zeventig een radicaal deel van de protestbewegingen in Europa van de literatuur voorzag die deze voor haar theorievorming en ervaringsuitwisseling nodig had. Naast een twintigtal andere op politieke theorie gerichte uitgeverijen waren het vooral deze vier, die ervoor zorgden dat de geschriften van Che Guevara, Stokely Carmichael en andere revolutionaire denkers uit die tijd in dit deel van de wereld gepubliceerd werden.

Geke van der Wals nu verschenen biografie van Rob van Gennep komt als geroepen, omdat Van Gennep uit deze groep de enige is van wie, meer dan twintig jaar na zijn dood en vijftig jaar na het begin van zijn uitgeversactiviteiten, nog geen relaas van zijn loopbaan bestond. Het levensverhaal van zijn zakenpartner Johan Polak is ook pas vier jaar geleden uitgekomen.¹ Tot dusver moesten we genoegen nemen met een aantal artikelen in vakbladen.²

Na de oprichting van uitgeverij Polak &

Van Gennep in september 1962, groeiden de activiteiten en politieke oriëntatie van de beide partners al snel uit elkaar. De eerste vier jaar draaide het vooral om Nederlandse auteurs, met teksten van bijvoorbeeld J.C. Bloem, Herman Gorter en Marga Minco, en parels uit de wereldliteratuur die zouden uitgroeien tot een bekende serie Griekse en Romeinse klassieken. De belangrijkste verdienste was de publicatie

van het literaire tijdschrift *Merlyn*, waarin essayisten en experimentele dichters zoals H.C. ten Berge, Jacques Hamelink, Gerrit Kouwenaar, Lucebert en Jan Wolkers een platform vonden.

Maar vanaf 1966 ging Rob van Gennep zijn eigen weg. Hij werkte mee aan het manifest *Tien over rood* van Nieuw Links in de PvdA en begon een fonds op te bouwen dat vooral op actuele politieke vraagstukken gericht was. Met de oprichting van Uitgeverij en Boekhandel Van Gennep eind 1968 werd de afscheiding formeel bezegeld.

Ieder op hun manier hebben Johan Polak en Rob van Gennep in *no time* naam gemaakt en hun stempel gedrukt op het Nederlandse boekenwereldje. De door hen in september 1966 opgerichte Athenaeum Boekwinkel aan het Spui in Amsterdam is daar niet meer weg te denken. Van Genneps eigen boekwinkel en uitgeverij, die hij in april 1969 niet ver van het Spui in de Nes vestigde, werkten tot medio jaren tachtig als een magneet op het progressieve deel van Nederland.

Van Rob van Gennep kan worden gezegd dat hij niet alleen heeft gereageerd op de tijdsgeest van de jaren zestig en zeventig, maar deze mede bepaald heeft. Zelf een politieke factor, had hij in de interactie met collega's in binnen- en buitenland lange tijd ook invloed op het uitgeefbeleid van andere uitgeverijen. Hij was het die in maart 1966 de ruimte beschikbaar stelde voor een fototentoonstelling over politiegeweld die destijds veel stof deed opwaaien. In zijn keuzes, beslissingen en publieke optredens liet hij evenveel strijd lust blijken als zijn vriend Pieter Bakker Schut, de advocaat die hij door zijn vrouw, de cineaste Hedda van Gennep, had leren kennen. Hij

steunde verschillende solidariteitscomités, schreef jarenlang regelmatig voor *Het Vrije Volk* en *De Groene Amsterdammer*, en wilde als uitgever 'het echte linkse publiek bereiken, niet de modieuze lezers.'³

Na een uitvoerige beschrijving van de beginjaren, toont Geke van der Wal aan dat er in Nederland weliswaar door meer uitgeverijen aan de vraag naar linkse literatuur werd voldaan, zoals de Bezige Bij, SUN, SUA en zelfs Bruna, maar dat Uitgeverij Van Gennep toch een spil in die groep vormde. Zowel de uitgeverij zelf als de daaraan gelieerde boekwinkels trokken de thema's die de toenmalige discussies beheersten, naar zich toe. Ze dekten daarmee een groot deel van de informatiebehoefte die er binnen de buitenparlementaire, anti-autoritaire en anti-imperialistische linkse beweging heerste. Ook nadat een conflict in de boekwinkel tot de oprichting van de feministische uitgeverij SARA had geleid, bleef Van Gennep feministische en anti-seksistische titels publiceren. Later, toen de belangstelling voor politieke theorie begon te tanen, besteedde de uitgeverij nog ruimschoots aandacht aan actuele maatschappelijke ontwikkelingen.

Van de ruim 1.000 titels, die in 30 jaar tijd onder de leiding van Rob van Gennep zijn uitgegeven, kunnen grofweg 700 als politieke non-fictie worden beschouwd (politieke, economische, sociale en historische analyses), meer dan 50 als foto- en kunstboeken en een kleine 250 als romans en verhalen- en gedichtenbundels.

De non-fiction omvatte vrijwel alle als 'maatschappelijk relevant' geachte thema's: antikoloniale bevrijdingsstrijd, geschiedenis van de arbeidersbeweging, antifascistisch verzet, analyses van het kapitalisme,

racisme, seksisme, Provo, anti-psichiatrie, feminisme, anti-imperialistische strijd, berichten uit de Derde Wereld, de Sovjet-Unie en Zuid-Europa, ontwikkelingshulp enzovoort, met teksten van Amílcar Cabral, Nelson Mandela, David Cooper, Herbert Marcuse, Ernest Mandel, Charles Bettelheim, Michel Foucault, Günter Walraff en Lolle Nauta, om maar enkelen te noemen. De kunstboeken waren afgezien van enkele werken van Lucebert, Johan van der Keuken en Ed van der Elsken vooral op architectuur, 'arbeidersfotografie' en historische fotoboeken gericht, naast een groot aantal cartoonbundels van de hand van Peter van Straaten, Willem Holtrop, Claire Brétecher, George Grosz en John Heartfield. De romans en verhalenbundels sloten in het begin min of meer bij de teksten van de Vijftigers en de politieke boeken aan, maar zonder een echt herkenbare rode draad. Anja Meulenbelts *De schaamte voorbij* verscheen in 1976, nadat zij het jaar daarvoor al een boek over feminisme en socialisme bij Van Gennep had gepubliceerd. In de laatste jaren ging het vooral om vertaalde literatuur: Elias Canetti, Breyten Breytenbach, Christa Wolf, György Konrád, Marguerite Duras.

Helaas ontbreekt in Van der Wals biografie een uitgebreidere analyse van dit fonds, waardoor de kritische beschouwing van de uitgeefactiviteiten en hun politieke context tekortschiet. Haar verhaal is bewust geen academisch werk. Ze wilde voor een groter publiek leesbaar blijven, en zo is zij met name bij de weergave van de jaren

zestig en zeventig in modieuze clichés blijven steken, met meer dan één verwisseld en verdraaid feit. De vele affaires die Rob van Gennep in het milieu van de internationale boekenbeurzen had, lijken in deze biografie belangrijker dan zijn hier en daar slechts aangeduide internationale betekenis als een van de toonaangevende linkse uitgevers. 'Ze blijft binnen de consensus,' was dan ook het opgeluchte commentaar van *NRC Handelsblad*.⁴

Wel geeft deze biografie een goed beeld van de persoon Rob van Gennep, in zijn ontwikkeling, beslissingen en vriendschappen, en met al zijn tegenstellingen als links intellectueel, boekenvreter, rokkenjager, ondernemer, *literary scout*, kunstliefhebber, echtgenoot, vader en zoiets als een icoon van een opstandig tijdperk.

Honi soit qui mal y pense.

Noten

- 1 Koen Hilberdink, *Boekenmanie. De geboorte van Johan Polak als uitgever* (Amsterdam 2012).
- 2 Met name: Lisa Kuitert e.a. ed., 'Zeerovers. Uitgeverij en boekhandel Van Gennep'; themanummer *De Boekenwereld* 25(2009); Joyce Kraaijeveld, *Politiek op de plank. De privébibliotheek van Rob van Gennep vs. het fonds van zijn uitgeverij* (Delft 2009).
- 3 Rob van Gennep geciteerd in Fernand Auwera, *Geen daden maar woorden. Interviews* (Antwerpen 1970) p 28-34.
- 4 Hubert Smeets, 'Koopman in linkse gekkigheid', *NRC Handelsblad* 26 augustus 2016.

Medewerkers aan dit nummer

RON AUGUSTIN werkt als freelancejournalist voor Duitse en Engelse dag- en vakbladen.

E-MAIL: RONAUGUSTIN@GMAIL.COM

Tijdschrift voor Biografie

Jaargang 5, nummer 3

Najaar 2016

ISSN 2213-2163

Hoofdredactie:

Jaap Bos

Departement Gedragwetenschappen

Centrum SOPINS

Universiteit Utrecht

postbus 80.140

3508 TC, Utrecht

j.c.bos@uu.nl

Abonnementen:

Personen € 37,10 per jaar

Instellingen € 49,45 per jaar

Studenten € 24,75 per jaar

Losse nummers € 14,-

(plus € 2,- verzendkosten)

Ten Brink Uitgevers

Postbus 1064, 7940 KB Meppel,

tel: 0522 246 162

Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december van de lopende jaargang schriftelijk is opgezegd. Er verschijnen in principe drie nummers per jaar.

Voor meer informatie:

www.tijdschriftvoorbiografie.nl

Redactie:

Nele Beyens

Gerard Borst

Binne de Haan

Dennis Kersten

Ingrid Kloosterman

Anne-Marie Mreijen

Froukje Pitstra

Abel Streefland

Erik Swart

Jette Westerbeek

Eindredactie:

Binne de Haan

Webredactie:

Gerard Borst

Bestuur Werkgroep Biografie:

Mineke Bosch (voorzitter)

Eva Rovers (secretaris)

Anneke Ribberink (penningmeester)

Nele Beyens

Gerard Borst

Hans van der Jagt

De Werkgroep Biografie is aangesloten bij de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde. Voor vragen kunt u contact opnemen met Mineke Bosch (mineke.bosch@rug.nl).